

Korona Günlerinde

OLMAK

Avrupa Birliği
sivil düşün

*Korona
Günlerinde*

65+

OLMAK

Avrupa
Birliği **sivil
düşün**

"Bu çalışma Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteğiyle hazırlanmıştır. İçeriğın sorumluluğu tamamiyla MAYADER Mahalle Yaşam Dayanışma Derneği'ne aittir ve AB görüşlerini yansıtmamaktadır."

İÇİNDEKİLER

MERHABA	02
Biz Kimiz? MAYADER, Koşuyolu Muhtarlığı, Afette İlk 72 Saat	03
Neden 65 Yaş Ve Üstü İçin Yola Çıktık?	04
Korona Günleri'nde 65+ Olmak Projesi'nin Hikâyesi Ve Uygulama Aşamaları	06
Korona Günlerinde 65+ Olmak Anketi Soruları	10
Değerlendirme ve Sonuç Raporu	11
Anılar	18
Son Söz ve Teşekkür	24

KÜNYE

Korona Günlerinde 65+ Olmak

Yazım Ekibi:

Bilge Varol
Ferdağ Ergin Öztürk
Figen Küçüksezer
Fusun Öztürk
Nesrin Uçar
Turgut Demir
Sema Varol

Grafik Tasarım ve Baskı:

Grafik Tasarım: Bülent Sözeri
Baskı: İki G Grafik & Güvenlik

İletişim:

Koşuyolu Muhtarlık: 0216 340 50 80
MAYADER web sitesi: www.mayader.org

MERHABA

Koşuyolu, 1950'lerde kurulmuş, bahçeli evleriyle bilinen, Barbaros, Altunizade ve Acıbadem mahallelerinin ortasında yer alan Kadıköy'ün küçük, şirin bir mahallesi. Mimoza, sedir, manolya ağaçlarıyla dolu sokakları, yeşil alan ve parkları ve özel mimari tasarımı evleriyle ünlü mahallemizde "komşuluğun" hâlâ yaşanıyor ve yaşatılıyor olması en büyük sevincimiz.

2020 yılının Mart ayında Dünya ile birlikte bizi de içine alan *pandemi süreci*, nüfusunun yüzde 16'sından fazlasının 65 yaş ve üzerinden oluşan mahallemizde, bu yaş grubunda olup sokağa çıkmaları kısıtlanan komşularımızın desteğe olan ihtiyacından dolayı onlarla hızlı bir dayanışma içine girmemizi sağladı. Doğasına, ağacına, kültürel mirasına sahip çıkan duyarlı insanlardan oluşan, çok sayıda sivil inisiyatifin ortaklaştığı, kaynaştığı, etkileştiği ve birlikte mücadele etmek için el ele verdiği bir mahalle olma özelliğimizle bir araya gelip, olanaklarımız ölçüsünde komşularımızla iletişimimizi sürdürdük, ihtiyaçlarını tespit ettik ve dayanışmanın ne kadar önemli ve etkili olduğunu bu süreçte çok daha iyi anladık.

Koşuyolu Muhtarlığı, MAYADER, Afette İlk 72 Saat ve mahalle gönüllüleri olarak Koşuyolu'nda depreme yönelik neler yaparız, hangi kurumlarla ortak çalışmalar yürütürüz diye düşünüp çalışırken, hiç bilmediğimiz bir salgın bütün ezberlerimizi bozdu. Pandemi döneminde 65 yaş ve üzeri komşularımızla kurduğumuz iletişim ve dayanışma; onların bu süreçte yaşadıklarını ihtiyaç ve dayanışmanın ötesinde bir gözle görmemizi, yaşlarından dolayı uğradıkları ayrımcılığın ve hak ihlalinin farkına varmamızı sağlaması yanında bugün elinizde tuttuğunuz bu kitapçığı oluşturmamızı sağlayan "Korona Günlerinde 65+ Olmak" projesinin oluşup hayata geçmesine vesile oldu. Elinizde tuttuğunuz bu kitapçıkla öğrendiklerimizi, projemizin hikâyesini, hayata geçme aşamalarını ve projemizin sonunda elde ettiğimiz sonuçları okurken, mahalle dayanışmasıyla nelerin başarılabilirliği konusunda size yol gösterici olmayı ve ilham vermeyi diliyoruz.

BİZ KİMİZ

Koşuyolu Muhtarlığı

Koşuyolu Muhtarlığı çalışma grubu; 2019 yılındaki yerel seçimler öncesinde "Nasıl Bir Mahalle, Nasıl Bir Muhtarlık" fikrinden hareketle bir araya gelen gönüllülerin çalışmaları sonucunda oluştu. Seçimlerin ardından yeni bir muhtar ve yeni bir anlayışla çalışmalarına devam etti. Muhtarlık faaliyetleri "mahalleyi, mahallede yaşayanlar yönetmeli" fikrinden hareketle kamusal bir yönetim anlayışıyla yürütülmeye başlandı.

Artık düzenlenen toplantılarla sorunlar, öncelikler mahallede yaşayanlarla beraber katılımcı bir modelle belirleniyor ve çözüm yollarına da mahallede yaşayanlarla birlikte karar veriliyor. Mahallede oturan ve çalışan Koşuyoluların görüş ve talepleri öğreniliyor, Muhtarlık aracılığıyla yerel yönetimlere ve ilgili kamu kuruluşlarına iletiliyor. Sokak hayvanları ve yaban hayatla ilgili farkındalıklar yaratmaya çalışan Muhtarlık, Afette İlk 72 Saat çalışma grubuyla site site, sokak sokak dolaşıp afete hazır bir mahalle olmak için bilgilendirme çalışmaları yapıyor. Başta MAYADER olmak üzere mahallede yer alan sivil inisiyatif ve STK'larla birlikte kadın hakları, çocuk hakları, insan hakları ve yaşlı haklarına ilişkin toplantı ve paneller düzenliyor.

MAYADER-Mahalle Yaşam Dayanışma Derneği

Mahalle Yaşam Dayanışma Derneği (MAYADER), 2011 yılının Şubat ayında, Koşuyolu Mahallesi'nde komşuluk ilişkilerini güçlendirmek ve yaşatmak, özel mimari tasarıma sahip konutların korunmasına yönelik çalışmalar yapmak, mahalledeki sorunların mahallelinin katılımıyla çözümlenmesini sağlamak, Koşuyolu'nun yanı sıra çevresinde yer alan; Barbaros, Altunizade ve Acibadem mahallelerindeki sorunlara da katılımcı olarak müdahil olmak ve Koşuyolu Mahallesi'nde eğitim sürecinde zorluk yaşayan öğrencilere destek olmak amacıyla kuruldu.

Kadıköy Kent Konseyi'nde temsil edilen MAYADER, mahalle temelli çalışmalarını İTÜ, YTÜ ve KÜ'den bilim insanlarıyla işbirliği içinde yürütüyor. Koşuyolu Mahallesi Yapı Kullanım Envanterini çıkaran, Koşuyolu'nun Nazım İmar Planında belirtilen "az yoğun konut alanı" niteliğinin korunması için Kadıköy Kent Eylem Planı'na dahil olarak çalışmalara katılan MAYADER; İTÜ Mimarlık Fakültesi öğretim üyesi Yıldız Salman'ın yürütmekte olduğu "Koşuyolu'nun Kentsel Sit Alanı Olması" projesine yerelde destek vererek Nisan 2019'da İMO işbirliğiyle mahallede "Korunması Gereken Değer, Koşuyolu" sempozyumunu düzenledi.

Afette İlk 72 Saat

Afette İlk 72 Saat Koşuyolu Çalışma Grubu, Ekim 2018'de MAYADER ile birlikte "Mahallenin Tanı, Komşunu Tanı, Afet Planını Yap" mottosu ile kurulan bir sivil inisiyatiftir. Afette İlk 72 Saat; Koşuyolu Muhtarlığı önderliğinde, Kadıköy Belediyesi, mahalle inisiyatifleri, Koşuyolu'nda bulunan kurum ve STK'larla işbirliği içinde mahalle sakinlerinin afetler karşısında hazırlıklı olması için çalışmalar yürütüyor. Bilgilendirici broşürler hazırlayıp dağıtmasının yanı sıra; sosyal medya ve WhatsApp grupları aracılığıyla afette ilk 72 saatin önemine dikkat çekiyor, mahallede, sokak-sitelerde ve ev içlerinde afet planlarının hazırlanması için farkındalık ve mentorluk çalışmaları yürütüyor. Afette İlk 72 Saat; Koşuyolu Afet Planı çerçevesinde risk envanteri çıkarma, mahallede afet sırasında "acil durum su yönetimi" için envanter ve plan oluşturma çalışmalarını gerçekleştirip, eğitimler düzenliyor. Afette İlk 72 Saat broşürüne www.mayader.org web sitesinden ulaşabilirsiniz.

NEDEN 65 YAŞ VE ÜZERİ İÇİN YOLA ÇIKTIK?

11 Mart itibariyle Dünya'da Covid-19 pandemisi ilan edildi ve tamamen alışık olduğumuzun dışında bir düzene geçiş yaptık. Türkiye özelinde ilk vaka 10 Mart'ı 11 Mart'a bağlayan gece Sağlık Bakanı tarafından açıklandı ve peşinden 15 Mart'ta Covid-19 nedeniyle gerçekleşen ilk ölüm haberi geldi. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de *pandemi süreci* nasıl geçirilecek, yeni kurallar neler olacak, ne gibi yasaklar getirilecek gibi birçok tartışma yaşandı. Bunların sonucunda sokağa çıkma kısıtları getirilmeye başlandı. 65 yaş ve üstü ile 20 yaş ve altına getirilen sokağa çıkma yasağı bunlardan en dikkat çekicisi oldu. Yasak ilk olarak Cumhurbaşkanı tarafından 21 Mart 2020 tarihinde ilan edildi. Ardından 4 Mayıs'ta yine Cumhurbaşkanı'nın yaptığı basın açıklamasıyla 65 yaş ve üstüne dört saat süresince dışarı çıkma izni verildiği söylendi. Haziran ayı ile birlikte "yeni normal" olarak adlandırılan dönem başladı ve 7 Haziran 2020 itibariyle bu yaş grubuna Pazar günleri 14.00 ile 20.00 saatleri arasında sokağa çıkma izni verildi. En son düzenlemede yasak ortadan kalkmış gibi gözükse de, hâlâ şehirlerarası yolculuklarda engellemeler bulunuyor ve bunun yanında saat sınırlamaları da daha geniş tutulmasına rağmen devam ediyor.

Proje grubu olarak, 65 yaş ve üstü tanımlamasının standartlaşmayacak kadar geniş bir skala (65 -85) olduğunu, mahallemizde, yakınlarımızda bulunan bu yaş grubundaki bireylerin kendilerine getirilen sokağa çıkma yasağı nedeniyle gölge vatandaş haline getirildiğini, gıda ve sağlık başta olmak üzere zorunlu ihtiyaçlarını temin etmede başkalarına bağımlı hale geldiklerini, eve hapsedilen ve yalnız bırakılan 65 yaş ve üstü vatandaşların hareketsizlikten, moral bozukluğundan, dışlanmaktan ve yetersiz hissettirildikleri için depresyona girdiğini ve *pandemi sürecine* dair belirsizliklerin de kalıcı önlemler almalarını engellediğini gördük ve 65 yaş ve üstüne kamusal alanı yasaklamanın hak ihlali olduğuna karar verdik.

Ülkemizdeki yaşlı nüfusunun gelecekte daha da artacağı öngörülmüyor. Bu demektir ki; 65 yaş ve üzerine yapılan ayrımcılıklar nedeniyle yaşayacakları dışlanma hissini getireceği fiziksel ve psikolojik yıkımlar da bu artışla paralellik gösterecek. Sadece ülkemizde değil; 65+ nüfusun tüm dünyada da yükselişe geçeceği öngörülmektedir. Media4democracy sitesinde konuyla ilgili yapılan açıklama şöyle diyor: **"Birleşmiş Milletler'in (BM) istatistiklerine göre, dünyada 60 yaş üstü nüfus, 2050 sonrasında 2 milyarı aşacak. 2050'de her 6 kişiden biri, 65 yaş ve üzeri olacak. BM tarafından hazırlanan 'Dünya Nüfus Beklentileri: 2019 Revizyonu' başlıklı raporda günümüzde 143 milyon olan 80 yaş ve üzeri nüfusun 2050 yılında üçe katlanarak 426 milyona yükseleceği öngörülmüyor."** Hal böyle iken nüfustaki yükselişi durdurulamayacak olan bu gruba yapılan ayrımcılığın ve onların hak taleplerinin acilen duyulması gerekiyor. Günümüzde yaş ayrımcılığı (ageism), hak ihlalleri için mücadele eden aktivistler tarafından da sıklıkla dile getiriliyor.

Yaş ayrımcılığı tartışmaları *pandemi sürecinden* önce de gündemde olan bir konuydu ancak Covid-19'la beraber çok daha fazla ve farklı bir boyutta tartışılır oldu. Yasaklarla beraber belirsiz sürelerle kamusal alana çıkması kısıtlanan 65 yaş ve üzeri vatandaşların bir yandan devlet tarafından hak ihlaline maruz kalırken, diğer yandan da toplum tarafından dışlanmaları kendilerinde fiziksel ve psikolojik sarsıcı etkiler oluşturdu. Bu durum sivil toplum temsilcilerinin hızla tepki göstermesine, gündem oluşturmaya çalışmasına ve uzmanların da durumun 65 yaş ve üzerindeki yıkıcı etkisini çeşitli mecralarda dile getirmesine neden oldu. Süreçte önemli açıklamalarda bulunan derneklerden birisi olan 65+ Yaşlı Hakları Derneği, Sivil Sayfalar'daki haberde belirtildiği üzere yasakların yeniden düzenlenmesi gerektiğini

savunuyor. **“Ancak yürütülen çalışmaların, yaşlıların temel ihtiyaçlarını -ilaç, gıda ve temizlik malzemeleri gibi- karşılamakla sınırlı kaldığı görülüyor. Oysa meselenin özü, 65+ bireylerin toplam “iyilik hali”nin nasıl korunacağını düşünmekten geçmektedir. Yaşlıların ruhsal, fiziksel ve sosyal “iyilik halleri” bir bütün olarak ele alınmalı ve bir bütün olarak korunmaya çalışılmalıdır.”**² *pandemi sürecinin* halen belirsizliğini koruması, bu süreçten en çok etkilenen 65 yaş ve üstü vatandaşların haklarını hepimizin gündeme getirmesi ve hak savunuculuğunu yaygınlaştırmamız açısından önem taşıyor.

Nüfusunun %16'sından fazlasının 65 yaş ve üstü bireylerden oluştuğu bir mahallede yaşıyor olmamız nedeniyle, Koşuyolu Muhtarlığı, MAYADER ve Afette İlk 72 Saat olarak *pandemi sürecinde* bu yaş grubunun maruz kaldığı ayrımcılık ve hak ihlalleri karşısında biz de sözümüzü söylemek, sesimizi duyurmak istedik. Koşuyolu Mahallesi'nde uzun süredir çalışmalarını sürdüren STK ve sivil inisiyatifler olarak, mahallemizi iyi tanımamızın yanı sıra “komşuluğun” da hâlâ yaşamasıyla, 65 yaş ve üstü bireylere kolaylıkla erişim sağlayabileceğimizi gördük. “Korona Günlerinde 65+ Olmak Projesi” katılımcıları da, bu çalışma sayesinde yeni tanıdığımız değil, bu çalışmada da konuşabilme fırsatı bulduğumuz komşularımız oldu.

Bunun yanı sıra özellikle Koşuyolu Muhtarlığı Çalışma Grubu, biz bu projeye başlamadan önce de 65 yaş ve üstü ile sıcak bir iletişim içindeydi. Karantina dönemindeki ihtiyaçlarını biliyor ve onlara yapılan ayrımcılığı görüyorduk. Bu nedenle çalışmanın hedef grubuyla proje öncesi de bir iletişimimizin olması, projemizin temelini oluşturan anket çalışmamız için sorularımızı ne yönde hazırlayacağımız ve hangi konulara eğilmemiz gerektiğine karar vermemizde etken oldu. Hak ihlallerini görmek, karşılanamayan ihtiyaçları belirlemek ve yaşanan ayrımcılıkların ne oranda olduğunu öğrenmek için planımızı yaptık, anketimizi gerçekleştirdik.

Elde ettiğimiz sonuçların bizden sonra da aynı alanda çalışacak proje ve gruplar için bir rehber olacağına inanıyoruz.

(1) <http://media4democracy.org/news/trkiye-de-yasli-haklari-glendirilmeli>

(2) <https://www.sivilsayfalar.org/2020/04/26/65-bireylere-sokaga-cikma-yasagi-yeniden-duzenlensin/>

KORONA GÜNLERİNDE 65+ OLMAK PROJESİNİN HİKÂYESİ VE UYGULAMA AŞAMALARI

Projenin Hikâyesi

Mayıs 2020'nin ilk yarısıydı, hak temelli projelere AB fonları sağlayan Sivil Düşün "Bizi Bağlayan Şeyler" başlıklı "Covid-19 Salgını'nda hangi hak ihlalleri yapıldı" konulu bir destek açıkladı. Koşuyolu Mahallesi'nde faaliyet gösteren Muhtarlık, MAYADER ve Afette İlk 72 Saat olarak hızlıca bir araya gelerek gönüllü bir proje ekibi oluşturuldu. Aynur Mutlu, Bilge Varol, Cevher Bilgin, Ege Saçlı, Eylem Bilir, Ferdağ Ergin Öztürk, Figen Küçüksezer, Füsün Öztürk, Mesut Öztürk, Nesrin Uçar, Remzi Çelik, Sema Varol, Turgut Demir, Yasemin Öztürk'ten oluşan proje ekibimizle başvuru konumuzu belirlemek için hızla bir araya gelip, beyin fırtınası yaptık. Tartıştığımız konular; çocuk hakları, kadına yönelik şiddet, derin yoksulluk ve yaşlı hakları idi. Sonuç olarak; Türkiye ortalaması %10 iken mahallemizdeki oranı, % 16'dan fazla olan ve *pandemi sürecinde* ülkemizde alınan tedbirler kapsamında sokağa çıkışı yasaklanan ve hakları ihlal edilen 65 yaş ve üstü bireylerin yaşadıklarına öncelik vermeyi; temel ihtiyaçlarına ulaşım, fiziksel ve psikolojik sıkıntılar, sosyalleşme gibi konularda yaşadıkları sorunları öğrenmeyi, mahalle gönüllülerinin yanı sıra resmi-sivil kurum ve inisiyatiflerin katılımıyla bu sorunları tespit etmeyi bunun için bir anket çalışması yapmayı ve bir sonraki aşamada da mahalle kültürü ve dayanışmasıyla çözüm önerilerini geliştirip uygulamayı amaçladık.

" 65 yaş üstüne kamusal alanı yasaklamak hak ihlalidir" saptamasıyla bir proje hazırlamaya başladık. Proje başvurusu 11 Haziran'dı ve çok az bir zamanımız vardı. Proje ve fonlar konusunda uzman bir arkadaşımız olan Kezban Mutlu hiç tereddüt etmeden bize destek olacağını söyledi ve bizlerle gönüllü olarak çalıştı. Sivil Düşün'ün Proje Başvuru Formu'nu büyük bir hızla hazırlayarak 11 Haziran'da başvurumuzu MAYADER adına gönderdik.

Çok heyecanlıydık, başvurumuz kabul edilecek mi diye bekledik. Bu arada Koşuyolu Muhtarlığı olarak mahallemizde bir envanter çalışması yapmayı planlamıştık. Proje grubu olarak başvurunun sonucunu beklemeden envanter ve anket içeriği hakkında çalışmaya başladık. Kadıköy'deki birkaç mahallede 65 yaş ve üstü yurttaşlar için bir anket çalışmasının yapıldığını öğrendik. Her iki projede de çalışan bir arkadaşımız, diğer mahalle gönüllülerinin de izniyle anketi bizlerle paylaştı.

Ve 27 Temmuz'da Sivil Düşün tarafından projemizin onaylandığı bilgisi geldi. Çok sevinmiştik, çünkü bu bizim bir fon desteğiyle yapacağımız ilk projemizdi. Ve Sivil Düşün işbirliği ile çalışmalara başladık.

Proje uygulama aşamaları

Sivil Düşün'ün işbirliği kapsamında bize proje için danışman desteği vermesiyle birlikte çalışmalarımıza başladık. Projemiz temel olarak; 65 yaş ve üstüyle yapılacak anket çalışması, anket sonuçlarının bir rapor oluşturularak kitapçık olarak basılması ve 65 ve üstü yaş grubunun haklarına dair farkındalık çalışmalarımıza destek olması için de bir yaka rozeti üretilmesi aşamalarından oluşuyordu.

Anket Hazırlama ve Uygulama

Anketi geliştirmek için ayrı bir WhatsApp grubu kuruldu ve bilgi alış verişi, ilave soru önerilerinin toplanması, içeriklerin ve cevapların tartışılması, son kararların verilmesi bu grup aracılığıyla gerçekleştirildi. Pandemi koşullarını da göz önünde bulundurarak, anket mi olsun yoksa röportaj mı olsun konusunu da aramızda tartıştık. İki yöntemin de olumlu ve olumsuz yönleri konuşuldu. Grubun çoğunluğuyla anket uygulamasının daha uygun olacağına karar verdik. Anketi hazırlayıp Sivil Düşün Danışmanı ile paylaşım birlikte geliştirdik.

Sorularımızı genellikle Pandemi öncesi ve Pandemi esnasındaki deneyimlerin birbirinden farkını görebilmek amacıyla tasarladık. Pandemi sırasında izole edildikleri süreç içerisinde yaşamış oldukları sıkıntılar nelerdi, kimlerle yaşıyor, geçimlerini nasıl sağlıyorlardı, evde yasaklı geçirdikleri dönemde nelerden mahrum kalmışlardı? Ve en önemlisi 65 yaş ve üzeri grup olarak kendilerine yapılan hak ihlallerini görüp görmediklerini ve bu ihlalden ne derece etkilendiklerini öğrenmemizi sağlayacak sorular hazırladık.

“Demografik, Ekonomik, Psikolojik, Sağlık, Haklar ve Sosyalleşme” konu başlıkları altında tasarlanan anketi çevremizde ve mahallemizdeki 65 yaş ve üzeri tanıdıklarımızla önce pilot olarak uygulamaya karar verdik.

Ekibimizde yer alan gönüllü IT uzmanı arkadaşımız tarafından Google Form formatında hazırlanan anketi yüz yüze, online ve basılı olarak üç şekilde de hazırladık. Ne şekilde yapılırsa yapılsın proje ekibi tüm anketleri Google Form'a aktardı.

Kitapçığımızda soruları yer alan anketimizin tümüne www.mayader.org ve Muhtarım Uygulaması'ndan ulaşılabilir.

Pilot Uygulama

Pilot uygulaması iki gönüllü arkadaşımız tarafından 10-15 kişiyle yüz yüze görüşerek, WhatsApp aracılığıyla ya da telefonla arayarak iki günde gerçekleştirildi. Pilot çalışma tamamlanınca yaşadığımız deneyimler Sivil Düşün Danışmanı ve Proje Ekibi ile birlikte Skype üzerinden bir araya gelinerek değerlendirildi ve ankete son hali verilerek, uygulamaya hazır hale getirildi.

Anket Saha Çalışması

Eylül ayında gerçekleştirdiğimiz anketimizi uygulamaya başlamadan önce, Koşuyolu Mahallesi'nde yer alan sokak ve siteler gönüllü anketörlerce(*1) paylaşıldı ve görev dağılımı yapıldı. Anketörlerin eğitimleri, Sivil Düşün Danışmanı tarafından ve Proje Ekibi ile birlikte Skype ortamında online olarak gerçekleştirildi. Anketörlerin sorularını hızlıca cevaplandırmak, sağlıklı iletişim ortamı yaratmak ve programa göre çalışmalarını yürütebilmek için ayrı bir Anketör WhatsApp grubu oluşturuldu.

Anketler, Google Form üzerinden WhatsApp ile, yüz yüze ve hedef kitlenin ev-mobil telefonlarına ulaşarak gerçekleştirildi. WhatsApp aracılığıyla kendilerinin online cevaplama için anketin linkini gönderdiğimiz kişiler oldu ve cevaplayanlar tarafından "yapıldı" olarak bildirenler dışında kimlerin yaptığını emin olamadık. Telefonla ve yüz yüze yaptığımız anketlerde direkt Google Form'a kendimiz girdiğimiz için böyle bir sorun yaşamadık. Anketlerin yaklaşık %25'i WhatsApp üzerinden, %60'ı telefon ile ve %15'i yüz yüze gerçekleştirildi. Anketleri yaparken gördük ki: ne kadar röportaj formatında yapmamaya karar versek de bazı kişiler başlarından geçen deneyimlerini de bizimle paylaşmak istediler.

Mahallemizde ikamet eden 65 yaş ve üzeri komşularımızın çoğu böyle bir çalışmanın kendileriyle yapılmasından dolayı mutluluklarını paylaşıp teşekkür etti. Bazı komşularımızın *pandemi sürecinde yaşadıklarından dolayı umutsuz ve karamsar olduğunu gözlemledik.* Eylül ayında birçok komşumuzun hâlâ yazlıklarında olmalarından dolayı onlara ulaşabilmekte zorlandık. Bir takım sorularımızın da açıklamaya ihtiyacı oldu ve soruların bazıları kişisel algılandı.

Anketimiz 42 sorudan oluşuyor ve cevaplandırılması 8-10 dakika arasında gerçekleşiyordu. Ancak mahallemizde bizim çalışmamızdan hemen önce TÜBİTAK'ın bir projesi için 30 dakika süren bir başka anketin uygulanmış olması da bizim çalışmamıza katılım konusunda isteksizlik yarattı.

Anketimizi Koşuyolu Mahallesi'nde toplam 213 katılımcıyla gerçekleştirdik.

*1: Gönüllü anketörlerimiz: Aynur Mutlu, Cevher Bilgin, Eylem Bilir, Faruk Ögünç, Feral Tercan, Figen Küçüksezer, Nesrin Uçar, Remzi Çelik, Sema Varol, Semih Bilgin, Turgut Demir

Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Proje planlaması sırasında ayrı bir Kaynak Tarama WhatsApp grubu oluşturduk. Grup; Sonuç belgesinde yer alacak kaynakçaları araştırıp paylaşmak ve belgeye yansıtmak amacıyla kuruldu ve Sonuç belgesi yazımı sırasında da devam etti.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesi ve grafiklere dökülmesi konusunda oldukça zorlandık. Soruların çoktan seçmeli olması nedeniyle cevapların sıralamasını nasıl yapacağımız konusu, üzerinde en çok tartıştığımız konu oldu. Sonunda soru bazında cevapları sınıflandırmada fikir birliğine varıldı. Grafiklerimiz hazırlandı ve grup ile paylaşıldı.

Sonuç belgesinin hazırlanması ile birlikte elinizde tuttuğunuz kitapçığımızın içerik çalışması başladı. Sivil Düşün Danışmanı ile sonuç ve proje çıktılarının değerlendirilmesinin ardından, kitapçığın metinleri için görev dağılımı yaptık.

Tasarım ve Basım Aşaması

Sonuç belgesi tasarım ve basım ile proje kapsamında üretimine karar verilen yaka rozeti basım işleri için bir tedarikçi ile anlaştık. Yaka rozeti tasarımını gönüllü arkadaşımız Melda Şişman yaptı. Proje grubuyla birlikte rozette yar alacak slogan belirlendi, tasarıma karar verildi ve üretime gönderildi.

Rozetimizi 65 yaş ve üstü kişilere hak ettikleri değeri vermek istediğimiz, bilgelikleri ve tecrübeleriyle bizlere her zaman rehber olduklarına inandığımız için, asırlık çınar ağaçlarından ilham alarak tasarladık.

Elinizde tuttuğunuz kitapçığımızı mahallemizdeki tüm 65 yaş ve üstü komşularımızın yanı sıra yerel ve merkezi yönetimlere, sivil toplum kuruluşlarına ve yerel inisiyatiflere ulaştırmayı planlıyoruz.

Böylelikle 65 yaş ve üzeri vatandaşlarımızın *pandemi sürecinde* maruz kaldıkları hak ihlali sırasında yaşadıkları olumsuz duyguları ifade etme ve ilgili Kamu Yönetimlerine seslerini duyurabilme şansları olacağına inanıyor ve komşularımızın bizlere duyduğu güvenin karşılığını da verebilmeyi diliyoruz.

65 yaş ve üzeri vatandaşlarımızın sesi ve sözü olmayı ve haklarını aramak için gerçekleştiremediklerini bizler aracılığıyla dile getirmelerini istiyor ve asırlık çınarlarımıza bunu bir borç biliyoruz.

KORONA GÜNLERİNDE 65+ OLMAK ANKET SORULARI

1. Sokak/Site?
2. Yaşınız?
3. Cinsiyetiniz?
4. Eğitim durumunuz nedir?
5. Oturduğunuz evin durumu?
6. Pandemi öncesi çalışma durumunuz hakkında bilgi verir misiniz?
7. Aktif (tam ya da yarı zamanlı) çalışıyorum diyenlere sorulacak: Pandemi sonrası çalışma durumunuz değişti mi?
8. Gelir durumunuz nedir?
9. Normalde hanede kiminle yaşıyorsunuz?
10. Pandemi döneminde hanede kimlerle yaşadınız?
11. Tespit edilen sağlık sorununuz var mı?
12. Pandemi döneminde sağlık hizmetlerine erişimde sorun yaşadınız mı?
13. Yaşadım diyenlere: Tedavi ve sağlık hizmetlerine ulaşmanız pandemi döneminde zorlaştı mı?
14. Korona döneminde herhangi bir kamu kurumuna ulaşma ihtiyacı duydunuz mu?
15. Bir önceki soruya evet diyenler: İlgili kamu kurumuna ulaşmada sorun yaşadınız mı?
16. Ulaşamadıysanız ne tür sorunlar yaşadınız?
17. "Yaşlı Hakları" kavramını daha önce duymuş muydunuz?
18. Pandemi döneminde 65 yaş ve üstüne getirilen kısıtlamalarla ilgili haklarınızı biliyor muydunuz?
19. Bir önceki soruya Evet diyenlere: Kim tarafından yapıldı bu bilgilendirme?
20. Pandemi öncesi ve sonrasında günlük aktivitelerinizi gerçekleştirme durumunuz nasıl değişti? Bunu 1'den 5'e kadar puanlar mısınız? (1; Hiç Değişmedi - 5; Tamamen Değişti)
21. Yardımcı cihaz-alet kullanıyor musunuz?
22. Pandemi döneminde bu cihazı aleti kullanmak/edinmekte sorun yaşadınız mı?
23. *Pandemi sürecinde* dışarı yalnız çıkabiliyor musunuz?
24. Salgın sürecinde uygulanan sokağa çıkma yasağında desteğe ihtiyacınız oldu mu? Nelerdi?
25. Pandemi döneminde yaşınızdan dolayı ayrımcılığa ve/veya ötekileştirmeye uğradığınızı düşünüyor musunuz?
26. Bir önceki soruya Evet diyenlere: Kim tarafından ayrımcılığa uğradığınızı düşünüyorsunuz?
27. Tekrar kısıtlama getirileceğini düşünüyor musunuz?
28. Bir önceki soruya Evet dediyseniz, kendinizi yeni bir kısıtlamaya hazır hissediyor musunuz? 1'den 5'e kadar puan veriniz (1; hiç hissetmiyorum- 5; kesinlikle hissediyorum).
29. Salgın sırasında herhangi bir maddi yardım aldınız mı?
30. Pandemi öncesi ve sonrasında ruhsal durumunuz nasıl değişti? Psikolojik bir sorun yaşadınız mı?
31. Pandemi öncesi ve sonrasında fiziksel durumunuz nasıl değişti? Fiziksel bir sorun yaşadınız mı?
32. *Pandemi süreciyle* birlikte gelecek ile ilgili beklentileriniz ve hayalleriniz değişiklik gösterdi mi?
33. Bir önceki soruya Evet diyenlere: Ne yönde değişti?
34. Sokağa çıkma yasağı bittiğinde evden ilk kez hangi sebeple çıktınız?
35. Pandemi dönemini kendi evinizde mi geçirdiniz?
36. Bir önceki soruya Hayır cevabı verenlere? Nerde geçirdiniz?
37. Kendinize ait bir alanınız var mıydı?
38. İnternetiniz var mı?
39. İnternet kullanıyorsanız, aşağıdakilerden hangilerini kullanıyorsunuz?
40. Pandemi öncesi ve sonrasında internet kullanımında bir değişim oldu mu?
41. Akıllı telefon kullanıyor musunuz?
42. Bir önceki soruya Evet olarak cevap verdiyseniz, aşağıdakilerden hangileri için kullanıyorsunuz?

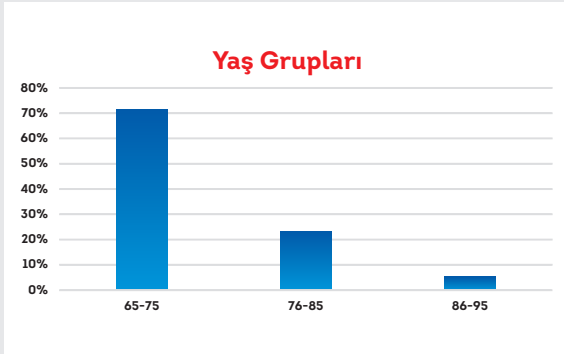
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ RAPORU

Sonuç Raporu'nu hazırlarken, Koşuyolu Mahallesi'nin demografik yapısının mahalle bazında benzerlikler göstermesinin yanı sıra; bu tip anketlerdeki hedef kitlelerin homojen görünümlü olmasına karşın farklı özellikleri içinde barındırmasını da dikkate alarak değerlendirmelerimizi yaptık. 65 yaş ve üzeri yaş grubunun içindeki çeşitlilikleri fark ettik. Tek tip tanımlara sokulmasının ve ihtiyaçlarının aynı görülmesinin doğru olmadığını da göstermeyi hedefledik.

65+ Yaşlı Hakları Derneği'nin de aynı konudaki açıklaması Korona Günlerinde 65+ Olmak Projesi'nin ve proje sonuçlarının ne kadar değerli olacağını doğruluyor: **"65+ bireylerin, durum ve davranışları, ihtiyaçları, sağlık durumları ve riskleri açısından yekpare bir kitle olmadığı unutulmamalıdır. Bu kişiler arasında, yaşamak için çalışmak zorunda olanlar da var. Başlangıçta ve olayın aciliyetine uygun olarak, tek kalemde şekillendirilen yasak kararının, bu geniş kitlenin farklı durum ve ihtiyaçlarına uygun şekilde yeniden düzenlenmesi gerekiyor."**¹

Korona Günlerinde 65+ Olmak Proje anketimizi hazırlarken sonuç raporunu oluşturmak için sistematik olmak amacıyla, soruları Demografik, Ekonomik, Psikolojik, Sağlık, Haklar ve Sosyalleşme konu başlıklarına göre tasarladığımızı daha önceki sayfalarda belirtmiştik. Bu başlıklar altında toparlama sonuçların birbirleriyle bağlantılarını da daha kolay değerlendirmemize olanak sağladı.

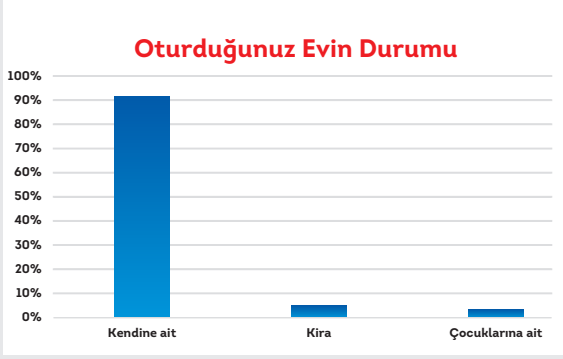
Demografik Bilgiler

Örneklem grubumuzu Koşuyolu Mahallesi'ndeki sokak ve siteleri gözeterek ve yaş-cinsiyet eşit dağılımına önem vererek oluşturduk. Anket katılımcılarımızın yaşlarına baktığımızda, 65-75 yaş aralığının grubun %71'ini oluşturduğunu görüyoruz. %23'ü 75-85 yaş aralığında bulunan katılımcıların %5'i ise 85 yaş ve üzeri kişiler. Cinsiyet dağılımlarına baktığımızda %61'i kadın, %39'u erkek. Eğitim durumlarına gelince; katılımcıların %6'sı yüksek lisans ve

üzeri eğitimlerini tamamlamışken, %33'ü yüksek okul/ üniversite mezunu, %26'sı lise mezunu, %9'u ortaokul ve %19'u da ilkokul mezunu. Grubun %6'lık kısmı ise hiçbir okul mezunu olmadığını belirtti.

Ekonomik Bilgiler

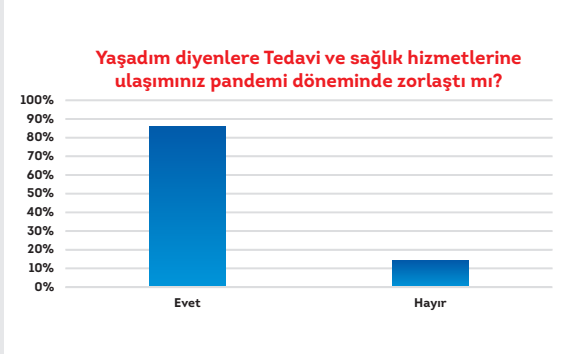
Katılımcılarımızın %92'si oturdukları evin kendisine ait olduğunu, %5'i kirada yaşadığını belirtti. Bu dağılımda biz kira dışındaki cevapları kendine ait olarak kabul ederek bu sonuca vardık. Kendine ait olarak geçen evler içinde eşiyile ortak tapusu olanlar olduğu gibi, evi bir başka akrabası üzerine olan da bulunuyor. Sonuçları değerlendirirken ekonomik durumlar üzerinden bir çıkarıma gitmek istediğimizden dolayı kira verip vermemeyi kıstas aldık.

Gelir durumları üzerinden gördüğümüz dağılıma bakacak olursak; grubun %50'si emekli maaşı aldığını belirtirken, %29'u gelir durumu için "iyi" demiş ve %14'ü eşinden maaş aldığını belirtmiş. %7'lik bir kısmın ise gelirleri yok ve yakınları tarafından destekleniyorlar. "İyi" seçeneği anket seçeneklerimizin içinde bulunmasına rağmen katılımcılar özellikle onu seçmenin dışında, örneğin, emekli maaşlarının yanında bir de kira gelirlerinin olduğunu belirtme gereği duydular. Anketörlerimiz bu soruyu onlara açarak ilettiklerini, gelirlerinin yeterli olup olmadığına dair yeni sorular yönelttiklerini belirttiler. Biz de "gelir durumu iyi"nin rakamsal sonucunu oluştururken; gelir durumlarına "iyi" olarak cevap verenler ile emekli maaşının yanı sıra ayrıca geliri olanların toplamı olarak belirledik.

Katılımcılar *pandemi süreci* öncesindeki durumlarını belirtirken; %79'u emekli, %14'ü ev kadını olduğunu söyledi ve %7'si de tam zamanlı bir işi olduğunu söyledi. Anketörlerimizin geri bildirimlerinden emekli olmasına rağmen çalışma hayatına devam eden kişilerin olduğunu da öğrendik. Bir önceki soruda gördüğümüz emekli maaşı oranı ile buradaki emekli oranındaki farklılığı anlayabilelim. Gelirinin yalnızca emekli maaşı olduğunu belirten kişilerle, emekli sıfatındaki kişiler arasında %29'luk bir fark görüyoruz, yani %29'luk bir kesim emekli olmalarına rağmen çalışıyor. Emekli olmalarına rağmen çalışmak durumunda olan kişiler olması bu noktada refah seviyesini korumak adına emekli maaşının yanında bir gelire ihtiyaç olduğunu gösteriyor.

Pandemi öncesinde çalıştıklarını belirten kişilere sorduğumuz bir soru da *pandemi sürecinde* çalışma durumlarında bir değişim olup olmadığıydı. Katılımcılarımızın %41'i bir değişim yaşamadığını belirtirken, geriye kalan kişiler farklı sebeplerle değişim yaşadıklarını ifade etti. Katılımcılar arasında işine gidemediğini söyleyen bir çoğunluk olmasının yanı sıra, işi Pandemi nedeniyle kapatılanlar ve işten çıkarılanlar da olduğunu öğrendik.

Sağlık Bilgileri

Sağlık konusunu fiziksel ve psikolojik sağlık olarak ikiye ayırarak değerlendirip, raporladık. Çünkü; *pandemi sürecinde* 65 yaş ve üstü grup özellikle sağlık konusunda "risk taşıdığı" gerekçesiyle yasaklarla yüz yüze bırakıldı ve ihtiyaçlarının çeşitliliği en çok bu noktada göz ardı edildi diye düşünüyoruz. Oysa bir kişinin "yaşlı" olarak nitelendirilmesi, doğal olarak sağlık sorunları yaşadığı anlamına gelmiyor. Ancak toplumdaki genel algı böyle olmadığı

için, Pandemi'nin ortaya çıktığı dönemde Dünyada öncelikle yaşlı nüfusun Covid -19'a yakalanıp ölme riski taşıdığı yönündeki haberler 65 yaş ve üzeri grupta büyük korkulara neden oldu.

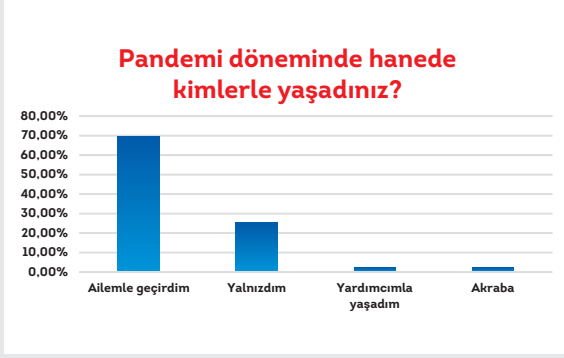
Anket sonuçlarımızda sağlık sorunu olduğunu söyleyen kişi sayısı 213 kişi içerisinde 146. Yani yarısından fazla. *Pandemi sürecinde* fiziksel sorunlarının nüksetmesi üzerine olan sorumuza gelen cevaplarda ise katılımcıların yarısından azı bir değişiklik olmadığını söyledi. Elde ettiğimiz veriler gösteriyor ki; 65 yaş ve üzeri kişiler yasakla evlerine kapatıldığında %47'si hareket etmekte zorlanmış ve yanı sıra ağrılarında artış olmuş, sindirim problemleri yaşamışlar, kramplarda yoğunlaşma ve kas zayıflaması gibi sorunlarla da karşı karşıya kalmışlar. Bu da bize Covid -19'dan korunma önlemleri adı altında yapılan kısıtlamalar yüzünden, aslında sağlık sorunu olmayan kişilerde dahi fiziksel problemlerin oluşup, nüksettiğini ve bunların da yakın gelecekte yeni sağlık sorunlarına neden olabileceğini gösterdi.

Covid-19'a yakalanma riski yüksek olan bu yaş grubunun sokağa çıkması yasaklandı ama halihazırda kronik rahatsızlıklara da sahip bu grup ihtiyacı olan sağlık hizmetlerine ulaşabiliyor mu? Katılımcılarımıza sorduğumuz "tedavi ve sağlık hizmetlerine ulaşımınız Pandemi döneminde zorlaştı mı" sorusuna verilen %86'lık 'evet' cevabı, büyük bir grubun süreç içinde sağlık hizmetlerine ulaşmada zorlandığını gösterdi. Bu sonucun yanında tespit edilen sağlık sorunlarının başını kalp rahatsızlıkları, tansiyon, şeker ve böbrek hastalıklarının çektiği de göz önünde bulundurulursa, sağlık hizmetlerine ulaşamamak ve hareketsizlik sebebiyle nükseden sorunların birleşmesiyle beraber bizi çok da olumlu bir tablonun beklediğini söylemek yerinde olacak.

Sosyallik Bilgileri

Sokağa çıkma yasağıyla günlük hayat rutinleri, ev yaşamları ve dışarıyla iletişimleri etkilenen 65 yaş ve üzeri grubun bu alandaki sorularımıza verdiği cevapları psikolojik açıdan sağlık verileri olarak değerlendirmenin yanı sıra; sokağa çıkma yasağının bu grubun sosyal hayatının tamamen kontrol altına alınmasıyla da doğrudan bir ilişkisi olduğu nedeniyle sosyallik bilgileriyle de birlikte değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

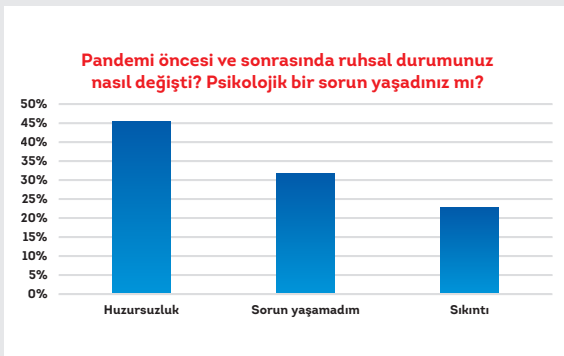
Katılımcılarımızın %64'ü ailesiyle, %31'i yalnız, %3'ü akrabalarıyla, %1'i yardımcıyla ve %1'i de bakımevinde yaşadığını belirtti. Aile ve akraba seçeneklerini ayrı ayrı sunarken, geniş aileyi akraba olarak (yeğen, torun vs. gibi) çekirdek aileyi de, aile olarak belirttik. *Pandemi sürecinde* bu durumda bir değişiklik olup olmadığını sorduğumuzda yalnız yaşayanların oranının %25,3'e düştüğünü gördük, bu sonuç özellikle evlerinde yalnız yaşayanların ya yanlarına

birilerinin geldiğini ya da evlerinden ayrıldıklarını gösterdi. Süreci yardımcısıyla geçirenlerin sayısının %2,5'a çıkışından da bunu anlayabiliriz. Bunun yanında, karantina sürecini kendi evinde geçirmeyen kesimin %87'si akrabalarında geçirdiğini belirtti. Bu da katılımcıların kişisel alanlarından çıkıp, bir başka ev düzenine ayak uydurmak durumunda kaldıklarını gösterdi.

Katılımcılarımıza ev düzeninin değişmesinin yanı sıra, günlük aktivitelerini gerçekleştirmelerine dair durumlarını sorduğumuzda %44'ü tamamen değişti derken, çok az değiştiğini söyleyen yalnızca %4 oldu. Değişimlerin özellikle hangi alanlarda olduğuna bakacak olursak; katılımcılar özellikle market alışverişlerini yapmak ve ilaç alma ile ilgili desteğe ihtiyaç duyduklarını söyledi. Bu ihtiyaçlarının yanı sıra, sosyalleşmek için de desteğe ihtiyacı olduğunu belirten katılımcılarımız oldu. Sosyalleşme geniş bir kavram ancak çoğunlukla sokağa ilk çıktığı zaman markete gitmektense parkta yürüyüş yapmayı tercih etmiş bir gruptan bahsettiğimizi belirtmeliyiz ve bir aydan uzun bir süre evde kapalı kalmanın sosyalleşmeyle ilgili büyük zorluklar yarattığını da unutmamalıyız. Evden ilk hangi sebeple çıktınız sorusuna verilen %52'lik yürüyüş cevabının yanında, %14'lük parkta gezinti cevabı, 65 yaş ve üzerinin ev dışı sosyalleşmesinde sokakların önemini göstermek açısından çarpıcı.

Günümüzde internet ve dijitalleşmenin hayatımızda kapladığı yerin giderek büyümesinden 65 yaş ve üzeri grubun da muaf tutulamayacağı düşüncesiyle anketimizde internet kullanımını da sorduk ve katılımcılardan %74'ünün *pandemi sürecinde* genel olarak sosyal medya kullanımıyla ilgili olarak internete erişiminin olduğunu öğrendik. Sosyal medya içerisinde WhatsApp'ın oranının yüksek olmasını sorguladığımızda da, katılımcılar WhatsApp'tan görüntülü konuşma yaparak yanlarına gidemedikleri yakınlarıyla iletişim kurduklarını belirttiler. Sonuçlardaki WhatsApp ve akıllı telefon kullanım oranı paralelliğinin de bu nedenden kaynaklandığını düşündük. Katılımcıların %53'ü *pandemi sürecinde* internet kullanımının arttığını söylerken, %40'ı ise değişmediğini belirtti.

Psikolojik Bilgiler

Psikiyatr Arzu Erkan Yüce **“Psikolojileri bozuluyor. Güneş, yürüyüş, doğa da sağlıkları için gerekli. Sadece psikolojileri değil, bilişsel yapıları, bedensel yapıları da zarar görüyor. Kardiyovasküler sistem hastalıkları, depresyon, demans, uyku bozuklukları için riskli hale geliyorlar. Korumanın da bir dengesi olmalı, bunu hatırlatmak görevimiz. Ayrıca en çok**

gözden kaçan risklerden biri de -çoğu yakınları tarafından uygulanan- yaşlı ihmal, istismarı ve yaşlılara uygulanan şiddettir. Tıpkı çocuklar gibi! Bir grup insanın toplumla bağı tamamen keserek sosyal destek kaynaklarını yok edemezsiniz. Korumanın yolu bu değil!”²

diyor. Tam da bu noktada 65 yaş ve üzeri grubun sokağa çıkma yasağı nedeniyle yaşadıkları sosyalleşme taleplerini yeniden hatırlayıp, böylesi bir sosyal izolasyonun kişiler üzerinde ciddi anlamda bir “öteki” duygusu doğurduğunun altını çizmek isteriz.

Katılımcılarımıza Pandemi öncesi ve sonrası ruhsal durumlarında ne gibi değişiklikler olduğunu sorduğumuzda yalnızca %32'si bir sorun yaşamadığını ifade etti. Bunun dışında kalan kişilerin ise birden fazla sorun yaşadığını gördük. Katılımcıların %45'i huzursuzluk yaşadığını ifade etti. Huzursuzluğun yanı sıra, sıkıntı ikinci sırada yer alıyor; uyku sorunları, panik bozuklukları, dışlanmışlık hissi, isteksizlik ve yalnızlık da sıklıkla dile getirilen diğer konular.

Katılımcılara gelecekle ilgili beklentilerini sorduğumuzda aldığımız cevaplar yine dikkat çekici oldu. Gelecek beklentilerinde değişim olduğunu söyleyen %70'lik grubun içinde %91'lik bir kısım bu değişimin olumsuz bir yönde olduğunu belirtti. Gelecek ile ilgili kaygının bu denli yüksek olmasını bir yandan onları korumaya çalışırken, diğer yandan endişe ve belirsizlik içinde bırakılmalarına bir önlem alınmadığını göstermesi açısından önemli buluyoruz.

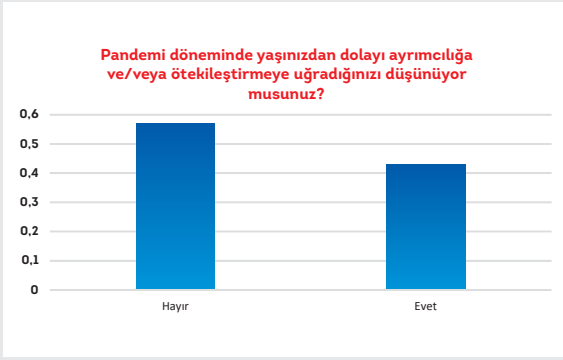
Haklarla İlgili Bilgiler

Türkiye'de *pandemi sürecinde* getirilen sokağa çıkma yasağının insan hakları adına kabul edilemez olduğu pek çok kez dile getirildi. “Onları korumak için yapıyor bu yasaklar” gibi söylemlerle bu ihlalin üzeri kapatıldı. 65+ Yaşlı Hakları Derneği'nin avukatlarından Nazan Moroğlu'nun belirttiği nokta çok önemli: **“Normale dönüş adımları atılırken, iş yerlerinin, alışveriş merkezlerinin açılacağı, spor merkezlerinin çalışmaya başlayacağı duyuruldu. Ancak 65 yaş üstü yurttaşlara uygulanan yasakların devamına karar verilmesi, temel insan hak ve özgürlüklerine aykırıdır. Aylarca evde kalmak zorunda kalan “yaşlı” insanlar sağlık açısından fiziken, ruhen çok yönlü mağdur olmaktadır.”³** Biz de çalışmamız sırasında bu mağduriyeti gördük. 65 yaş ve üzeri vatandaşlarımız sosyal hayatlarına özlem duyuyor, birilerine bağımlı hissetmekten rahatsız oluyor ve kapalı kalmaktan dolayı da zorluk yaşıyorlardı.

Katılımcılarımız süreç içerisinde kamu kuruluşlarına çok yoğun bir şekilde ulaşma ihtiyacı duymamış olarak gözüküyor. Sadece %32 gibi azımsanamayacak bir kesim kamu kuruluşlarına ulaşım ihtiyacı duyarken, bu kesimin %63'ü de bu ulaşımında sorun yaşadığını belirtti. “Evde kalın” demek dışında bir çözüm üretilmediği gibi, evde kalırken kamu hizmetlerine ulaşma ihtiyacı olacak vatandaşlar için kolaylaştırıcı bir yöntem de bulunmadı. İhtiyaç sahiplerinin imdadına komşuları, gönüllüler, yerel yönetimler, vefa grupları ve muhtarlıklar koştı. Böylece evde kalın diyerek sokağa çıkması yasaklanan vatandaşlar evlerde başkalarına bağımlı hale getirildi.

65 yaş ve üstüne *pandemi sürecinde* getirilen kısıtlamaların, kişi hak ve özgürlükleriyle ilgili Anayasa'daki düzenlemeler başta olmak üzere, ulusal hukuki düzenlemeler bakımından birçok hakkı ihlal ettiğini görüyoruz. Uluslararası hukuk ve haklar açısından konuya baktığımızda ise; "yaş ayrımcılığının" yasak olduğunu biliyoruz. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın "Ayrımcılık Yapmama" başlıklı 21. maddesi yaş ayrımcılığını önlemek amacıyla konmuş. Bu şekilde adı konulmuş bir ayrımcılık olduğu için, biz de kendi ülkemizde *pandemi sürecinde* ayrımcılığa uğrayan 65 yaş ve üzeri vatandaşlarımızın " hakları" olduğuna inanıyoruz.

Katılımcılara yönelttiğimiz sorular arasında daha önce yaşlarından kaynaklanan hakları olduğunu duyup duymadıkları ve kısıtlamalarla beraber gelen haklarını bilip bilmedikleri de vardı. Bu sorular yöneltildiği zaman katılımcılar anketörlerden bu hakların neleri kapsadığını ya da direkt neler olduklarını öğrenmek istediler. Katılımcıların %76'sı yaşlı haklarını duymadığını ifade etti. *Pandemi sürecindeki* kısıtlamalarla ilgili haklarını bilmediğini söyleyen kesimin oranı ise %66. Bildiğini söyleyen %34'lük kesimse bu bilgiye medya ya da muhtarlık kanalıyla ulaştığını belirtirken, bir grup da kendisi arayıp bilgiye ulaştığını ifade etti.

65 yaş ve üzeri grupta kısıtlamaların getirdiği zorlukların sonuçlarını çok net görüyoruz ayrımcılık konusu ile ilgili olarak nispeten tahmin etmediğimiz cevaplar aldık. Kişilere "yaşınızdan dolayı ayrımcılığa uğradığınızı düşünüyor musunuz" diye sordumuzda %56'sı hayır cevabı verirken, evet diyenlerin oranı %44 idi. Bunun nedenleri üzerinde düşündüğümüzde bunda birkaç etken olduğunu öngörebiliriz: Koşuyolu'nun refah seviyesinin ortalamasının üzerinde olmasından dolayı, bu grubun genel anlamda "ayrımcılık"

kavramıyla yüz yüze kalmaması bunlardan biri olabilir. Örneğin, bir katılımcı ayrımcılığa uğradığınızı düşünüyor musunuz sorusuna "ne gibi bir ayrımcılık" diye sordu ve anketör tarafından gerekli açıklamalar yapıldığında da tepkisi "yok yok bizim burada olmaz öyle şeyler," şeklinde oldu. Koşuyolu Mahallesi'nin bahçeli evlerinde ya da apartman görevlisine sahip sitelerinde oturan katılımcıların ihtiyaçlarını karşılarken, daha az zorlanmalarının, kapatılma hissini Türkiye'nin başka bir yerindeki yaşdaşlarıyla benzer şekilde deneyimlemiyor oluşlarının da "ayrımcılığa uğramadıklarını " düşünmelerinde bir etken olabileceğini düşünüyoruz.

Bunun yanı sıra yaş ayrımcılığı konusu demokrasi mücadelesi ve hak savunuculuğunda yeni yeni tartışma konusu olan bir alan. Bu nedenle kavramı anlatmak, açıklamak ve örneklendirmek gerekiyor. Bir diğer etkenin de, ayrımcılığa maruz kalanların uğradıkları ayrımcılığı içselleştirip, kabul etmelerinin olabileceğini düşünüyoruz. Kendilerinin bakıma muhtaç olduğunu veya gençler kadar aktif olmamalarının bir eksiklik olduğunu düşünen 65 yaş ve üzeri vatandaşların bir bölümü kendilerine getirilen kısıtlamaları hak ihlali, ayrımcılık ve ötekileştirme olarak değil, gerekli hatta zorunlu bir yasak olarak da değerlendirebildiler. Gelecekte benzer bir kısıtlama bekleyip beklemediklerini sordumuzda aldığımız %66'lık "bekliyorum" %7'lik "beklemiyorum" sonucunun da bu kısıtlamaların ayrımcılık değil gereklilik gibi algılandığını gösteriyor.

İşte tam da bu nedenle projemiz ve sonuçları 65 yaş ve üzeri için *pandemi süreciyle* gelen hak ihlalleri ve ayrımcılık hakkında bilgilendirilmeleri, maruz bırakıldıkları durumun farkına varmaları ve ayrımcılığın nasıl yapıldığını görmeleri açısından çok önemli olduğunu düşünüyoruz.

Sonuç

Tüm bu verilerimize bakarak 65 yaş ve üzeri vatandaşlarımızın *pandemi sürecinde* getirilen kısıtlama ve yasaklardan nasıl etkilendiklerini ve onlar üzerinde gelecekte yaratacağı olası fiziksel - psikolojik durumları görebiliyoruz. Salgının en ağır geçtiği İtalya'da bile aynı yaş grubu için yakın yerlere gezinti izinleri varken, bazı ülkelerin bizzat liderleri bu tarz bir yasağın insan haklarına aykırı olduğu ve bu sebeple söz konusu dahi olmadığını söylerken, ülkemizde bu yaş grubuna sokağa çıkma yasağı getirip, yaşadıkları yerlerde yalnız ve çaresiz bırakmak yerine belki başka bir yol olabilirdi diye düşünmekten kendimizi alıkoyamıyoruz.

Virüsten koruyalım derken, toplumun değer yargılarına göre saygıda kusur edilmemesi gereken bir grubu evlere hapsederek onlardan aldıklarımızı ve mahrum bıraktıklarımızı da fark etmeliyiz. Bunun yanı sıra yalnızca sokağa çıkma yasağı özelinde değil genel anlamda yaş ayrımcılığının farkında olmak ve bu konuda bilinçlenmek de yaşananları adlandırabilmek adına büyük önem taşıyor.

65+ Yaşlı Hakları Derneği'nin başkanı Dr. Gülüstü Salur Gazete Duvar'a **"yaşlılar en çok bağımsızlıklarını özlüyor;"**⁴ diye başlayan bir açıklama yaptı. Bir ülkede eğer büyük bir kitle bağımsızlıklarını özlüyorsa, orada büyük oranda hak ihlalleri vardır. Sosyalleşmelerinin ellerinden alınması, birilerine bağımlı hale getirilmeleri, yalnız ve çaresiz bırakılmaları 65 yaş ve üzeri kişilerde hasarlar yarattı ve yaratmaya da devam ediyor. Karar alıcıların ve toplumun önde gelen fikir insanları ile gündem yaratıcılarının "yaşlı" diye nitelendirilen 65 yaş ve üzeri vatandaşların haklarının farkına varıp, bu hakları tanıyarak ve onlarla ilgili karar alırken onları ve onlarla ilgili alanda çalışan STK'ları da karar mekanizmalarına dahil etmelerinin çözüme giden yolda ilk adım olacağına inanıyoruz.

Bu tip çalışmaların yaygınlaşmasının, örnek olmasının karar mekanizmalarını etkilemekle kalmayıp, beraberinde, üzerinde çalışılan hedef kitle özelinde kendilerini yalnız hissetmelerinin önüne geçeceğini, dayanışma sayesinde güçleneceklerini ve uğradıkları haksızlığın farkında olup, karşısında durabilme şansı yaratacağına inanıyoruz. Belki böylece bekleyen değil, sesini, sözünü duyuran ve haklarını elde eden vatandaşlar olacağız her birimiz.

- (1) <https://www.sivilsayfalar.org/2020/04/26/65-bireylere-sokaga-cikma-yasagi-yeniden-duzenlensin/>
- (2) <https://m.bianet.org/bianet/toplum/224956-65-tedbirlerinin-hukuken-hakli-bir-gerekcesi-kalmadi>
- (3) <https://m.bianet.org/bianet/toplum/224956-65-tedbirlerinin-hukuken-hakli-bir-gerekcesi-kalmadi>
- (4) <https://www.gazeteduvar.com.tr/gundem/2020/04/27/gulustu-salur-yasli-lar-en-cok-bagimsizliklariniozluyor>
<http://www.agos.com.tr/tr/yazi/23933/65-yas-ustunun-acik-havaya-hepimizden-cok-ihtiyaci-var>

ANILAR

Aynur Mutlu

Rutin hayatın can sıkıcılığı ve hayatın bize hazırladığı tatlı sürprizlerin hayaliyle yaşarken bir anda bomba gibi bir sürpriz tüm insanların hayatlarının ortasına oturdu ve kalkacağı da benzemiyor. Bu tatsız (belki de uyandıran) sürpriz, Covid-19 virüsü adıyla en yakınımız haline geldi. Onu düşünmeden yapamaz olduk. Onunla yaşamaya çalışmak zorunda kaldık, maskeler ise vazgeçilemez aparatlarımız haline geldi. Pandemi ilanından sonra ise artık geride bırakmamız gereken alışkanlıklarımızla vedalaşmaya çalıştık ve evlerimize kapanmamız gereken bir dönem sonrasında 65+ yaş söylemiyle tanıştık. Virüse dayanıklılığın azaldığı yaşlar olarak seçilen 65 yaş ve üstü bireylerin sokağa çıkma yasağı aylarca sürdü. Genel kanı bu yaş grubundaki kişilerin evlerinde oturmaları gerektiğiydi ve bir gün Koşuyolu Muhtarlığı, MAYADER ve Afette İlk 72 Saat gruplarının girişimiyle ve "65+ yaşlarında olan yakınlarımız, komşularımız vb evlerinde ne yapıyorlar, nasıllar" sorularıyla birlikte bir proje hazırlama fikrini konuşmaya başladık. Anket soruları hazırlandı ve uygulamaya geçildi.

Büyük bir sitede yaşayan ben, 65 ve üstü yaşındaki komşularına hazırlanmış olan anketi uygularken sitemizde hiç de azımsanmayacak sayıda emekli komşum olduğunu öğrendim. "Bu dönemde 65 yaş ve üstü olmak ne demek?" sorusu karşısında aldığım cevaplara bakarak bazı komşularım için kenara itilmiş olmak, bazıları için korunmak ve korumak adına ötelenmek, devletin uygulamalarında kendilerinin bir kenara konulması şekilde algılandığını gözlemledim. Bu çalışma kişisel olarak da bakış açımın genişlemesine yol açtı.

Eylem Bilir

Eulerin kapısını çaldık, kalplerin kapısı açıldı.

65 Yaş üstü komşularımıza anket yapmak üzere gideceğimiz sokakları önceden belirledik. Elimizde listeler ve anket sorularıyla yola çıktığımızda biraz kaygılı, biraz çekingen kapıları çalmaya başladık. Çaldığımız kapıların tamamı daha önceden hemen hemen hiç tanımadığımız komşularımızdı. İlk önce onlar da bizi kaygıyla karşıladılar. Çünkü Pandemi nedeniyle herkes birbirinden uzaklaşmıştı. Buna rağmen soruları sordukça evlerinin kapısını çaldığımız her komşumuzun kalbinden içeri girdiğimizi hissettim. Anket sorularımıza verdikleri samimi cevaplar dışında acı tatlı yaşam öykülerini de anlattılar. O öyküleri dinlerken, iyi ki böyle bir çalışma yapmışız, iyi ki bu insanları yakından tanıdım, diye düşündüm.

Bir komşumuz 17 yaşındayken, askeri pilot olan eşinin jetlerin havada çarpışması sonucu şehit düştüğünü anlattı ve *pandemi sürecinde* devlet yetkililerinin bir kere bile arayıp sormadığına çok üzülüğünü söyledi. Sokağa çıkma yasaklarının olduğu zaman kendisine yeğeni yardımcı olmuş.

Çocuğunun kanser olduğunu söyleyen bir başka komşumuz, kendisinin devlet memurluğundan emekli olduğunu ve emekli maaşıyla geçinemediklerini devletten yardım beklediklerini anlattı.

Rizeli bir komşumuz terasını kaplamış simsiyah salkımlı üzümünden ikram etti. Ve memleket sohbetleri ettik.

Bütün alışverişi oğlunun yaptığını iddia eden kaynanaya karşı gelin "haklarından" söz etmeyi de ihmal etmedik.

Bir başka komşumuz yalnızlıktan canının çok sıkıldığını mutlaka sohbet etmek için de gelmemizi tembih etti.

Pandemi nedeniyle oğlunun nişanını birkaç kez ertelemek zorunda kalan bir annenin, "nişanı yapabilirsek mahallede ziyafet vereceğim" dediği ve o sözü yerine getirdiği gün ise bizim birkaç arkadaşla birlikte anket yapmaya çıktığımız güne denk gelmişti, tesadüfen orada ve mahallenin kadınlarıyla börekli, çörekli, aşureli, çaylı, çorbalı bir ziyafet masasında hoş bir gün geçirdik.

Dışbank Sitesi kentsel dönüşüm konusu nedeniyle sıkıntılı bir süreç geçiriyordu, komşularımızın moral ve motivasyonları biraz düşüktü ve site sakinleri ile anketi gerçekleştirirken bu nedenle biraz zorlandık.

Bu çalışmayla komşularımızı yakından tanıma fırsatı bulduk. Başvurumuzu kabul eden Sivil Düşün'e, emeği geçen herkese ve sorularımızı açık yüreklilikle cevaplayan komşularımıza çok teşekkür ederim.

Figen Küçüksezer

Yaşlı nüfusu Türkiye ortalamasının üstünde olan mahallemizde 65 yaş üstüne getirilen kısıtlamaların etkileriyle ilgili yaptığımız bu çalışmayı, komşularımızı ve gereksinimlerini daha iyi tanımamızı sağlayacağı için başından beri değerli buldum. Görüşmeler sırasında ise ankete katılanların yaş almış kişilerde azaldığını düşündüğümüz uyum sağlama yeteneklerini hiç de kaybetmediklerini gördüğümde etkilendim. Sanırım kişisel hak ihlali algısının çok yüksek olmaması da uyum sağlamayı kolaylaştırıcı bir faktör olmuş. Örneğin, görüştüğüm kişilerin önemli bir kısmı, kısıtlamalar süresince hastaneye gitme gereği duymadığını söylüyor, sohbet biraz derinleştirildiğinde ise aslında gereklilik olsa da bunun ertelendiği anlaşılıyordu. Pandemi öncesinde yalnız yaşayan, işlerini kendileri gören pek çok kişinin ise resmi işler, banka ve alışveriş için gayet başarılı biçimde, ilişki ağlarını yönetir hale gelerek yeni duruma uyum sağladıklarını gördüm. Hareketsizlik ve yalıtılmışlık daha çok sorun olmuş. Yalnızca tek bir kişi günlük hareketlerinde hiç kısıtlanma olmadığını çünkü sokağa çıkma yasağına uymadığını ifade etti. Bunun dışında görüştüğüm kişilerin çoğunun, kısıtlamaların bitiminde ilk olarak bankaya ya da resmi kurumlara değil de yürüyüşe, parka gitmesi; dışarı çıkma, insan içine karışma, hareket etme gereksiniminin önemini gösteriyor bence.

Nesrin Uçar

2020 yılının bahar ayı insan türü için çok zorlu bir sürecin başlangıcı oldu. Yurtdışı seyahatlerimizde ya da turistlerin yoğun olduğu bölgelerde maske takan Uzakdoğuluları gördüğümüz zaman yüzümüze bir gülümseme yayılır ve maske kullanıcısına hafiften bir küçümsemeyle bakardık. Maskenin yaşamımızın ayrılmaz parçası olacağını düşünebilir miydik? Maske nedeniyle tartışmalar hatta kavgalar yaşanabileceğini! Jose Saramago'nun 1995 yılında yazdığı Körlük romanında anlatılanların bir başka salgın modeliyle mavi gezegenin tamamında yaşanacağını kim bilebilirdi? Şimdi ise kişisel tedbirlerimizi alarak virüsten korunmaya çalışıyoruz.

"Korona Günlerinde 65+ Olmak" başlığıyla Koşuyolu Mahallesi'nde başlattığımız anket çalışması bu süreçte neler yaşandığına dair bize ışık tutacak kıymette. Torunu doğduğunda göremeyen babaanne, çocukları da 65 yaş üzerinde olduğu için alışveriş desteği bile alamayan baba, ilan edilen telefonlardan görevlilere ulaşamayınca yasak delip maaş çekmeye giden teyze... Bu projenin sahada çalışanlarda bıraktığı izler çok fazla. Her birimiz için çok öğretici olan bu çalışmanın yerel ve merkezi yönetimler için de yol açıcı olmasını diliyorum.

Remzi Çelik

Bazı kararları bir kelime, bir fotoğraf karesi, bir anlık ses üzerine alırsınız. Sivil Düşün çalışmalarına katılma kararım da öyle oldu. Sivil Düşün bizlere kendini tanıtan bir dosya gönderdiğinde en çok önemseydiğim kelime çifti "hak temelli" ifadesi idi. Ne çok canlının, ne çok hakkı ihlal ediliyordu. Kurumun projelerine baktım, güzel projelerdi. Projeler zaman, insan, emek, yaratıcı düşünce ve para isterdi. Bunlar tanımlanmıştı. Her ne kadar STK'larda paranın olduğu alanın zor bir alan olduğu, kimlere, nasıl harcanacağı konusu çetrefil konu olmakla beraber paraya ve emeğe, motivasyona ihtiyaç olduğu düşüncesi ile işe koyulduk. Hindistan binlerce proje dosyası hazırlayıp fonlardan faydalanırken, ülkemiz bu konuda çok az çalışma yapıyordu. Bu çalışmaların önemli olduğunu fakat pansuman etkisi yaptığını, hak arayışlarının toplu, güçlü bir hareketle yapılmasının ancak çözüm olabileceğini düşünenlerdenim. Bir afet olan Pandemi'de 65 yaş üstü insanlar, gelir dağılımı uçurumlarının oluştuğu bu süreçte ayrımcılığa tabi tutulmuşlardı. Hak temelli, mahalle bazlı bir çalışma tüm zorluklarına rağmen beni mutlu kıldı.

Sema Varol

İkamet ettiğim Gömeç Sokak'ta bulunan Başkanlar Sitesi'ndeki 65+ komşularıyla anket yaptım. Birçok komşum severek anketleri cevaplarken, bazı komşularım anketi cevaplamaktan çekindiler. 84 yaşındaki kadın komşum o kadar kendini koşullara adapte etmişti ki; "ben kendi başımın çaresine her zaman bakmışımdır" dediğinde içime bir umut doğdu. Bir kısım komşularımı yazlıkta buldum: "biz yazlıktayız, yazlıktan gelince anketi yaparız" dediler. "Telefon ile yapabiliriz" deyince, "biz yazlıktan gelince yaparız" diye direttiler. Başka sitelerde de arkadaşlarım ve tanıdıklarım vardı. Onlardan yardım istediğimde, severek birkaç komşularının iletişim bilgilerini gönderdiler.

Ama en çok da mahallemizin İbrahimağa kısmındaki balkondan bakan bir teyzenin "ne söyleyebilirim ki? Hiçbir şeyden umudum yok artık" diyerek ankete cevap vermeyişi beni derinden etkiledi. Kafasını balkon demirlerine dayadı ve öylece kaldı. Ne diyeceğimi, nasıl davranacağımı bilemedim. Ve onun gibi hissedip, düşünen 65 yaş ve üzeri komşularımız için bu projeyi iyi ki yaptık dedim içimden. Umut var!

Turgut Demir

Küçük büyük, siyah beyaz, zengin fakir ayrımı yapmadan herkesi ölümlle tehdit eden bir virüse karşı başlayan savaşta, 65+ bireyler ön cepheye sürülmüştü. Zayıf halka olarak adlandırılan bu insanlara "iyilik" yapmak için de bir takım yasaklar getirilmişti. Bu ülkede Pandemi'den önce de birçok kısıtlama yaşamış, bir döneme tanıklık etmiş insanlarla yapılacak olan çalışmanın bir parçası olmak zorunda hissettim kendimi. Klasik anketten çok sohbet havasında geçen bir süreç oldu benim için. Siyasi görüşlerine paralel cevap vermek zorunda hissedenleri de gördüm, anketin bazı sorularını anlamasalar bile gurur yaparak cevaplayanları da. Ama birkaç kişide ortak olan iki durumun altını çizmek istiyorum. Yakınlarıyla aynı evde veya aynı apartmanda yalnız yaşayan komşularımız anket sürecinde anılarını, ruh hallerini paylaşırken yakınlarının da bizimle beraber ilk defa buna şahit olduklarını, onları ihmal etmişçesine bir pişmanlık, ağır duygu hallerine girdiklerini ve o an onlara daha yakın ve ilgili davranmaya başladıklarını fark ettim. Belki de bu süreçte ilk defa bu kadar yakınlaşıyorlardı. En yakınlarındakilerinin bile fark edemedikleri ağır bir süreçte, bu çalışma sayesinde böyle bir farkındalık yaratmak mutlu etti beni. Diğeri ise ihtiyaçları olan şeyleri kapıya kadar getirip, onlara en yakın olması gereken, en çok ihtiyaç duydukları ve sarılmak istedikleri o anlarda belli bir mesafede konuştuktan sonra gitmek zorunda kalan çocuklarına, sadece arkadan bakabilmenin verdiği ağırlığı paylaştıklarında, o ağırlığı ben de kendimde hissettim. Çünkü birazdan ben de sırtımı dönüp gidecektim. Tarif edemeyeceğim bir deneyimdi benim için bu çalışmada yer almak. Bu çalışmayla bir "yaş"ıma daha girdim.

SON SÖZ VE TEŞEKKÜR

Her daim dayanışma içerisinde olduğumuz ve projenin her aşamasında bize el veren dostlara; saha çalışmasında bizlerle birlikte çaba sarf eden (özellikle As Çamlık Sitesi'ndeki ve İbrahimağa'daki) komşularımıza; Koşuyolu, Öğretmenler ve Dışbank Siteleri yöneticilerine; İbrahimağa'yı bizlere tanıtan arkadaş ve komşularımıza ayrıca İbrahimağa'da bizleri bahçelerinde ağırlayan mahallelilerimize; sorularımıza içtenlikle cevap veren, bizlerle tasalarını sevinçlerini paylaşmaktan çekinmeyen mahallemizin değerli 65+ sakinlerine ve tabii ki anketleri büyük bir keyifle komşularına uygulayan gönüllü anketörlerimize çok teşekkür ederiz.

Ayrıca adlarını anmadan geçemeyeceğimiz, varlıkları projemizi başarmamızda bize büyük güç veren bazı kişiler var:

Bizimle proje ve daha birçok konudaki uzmanlığını olduğu kadar, anket sorularını da sevecenlikle paylaşan dostumuz Kezban Mutlu,

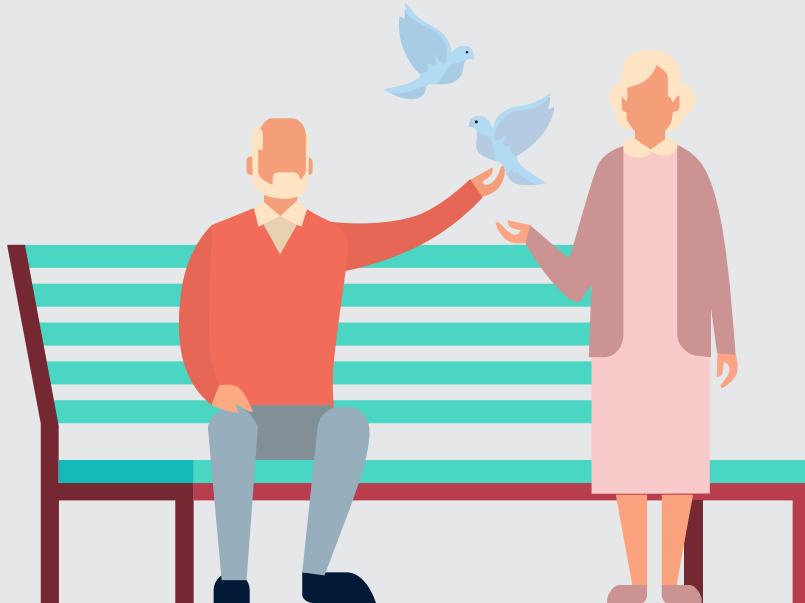
Hazırladıkları anket sorularını paylaşmaktan çekinmeyen Altan Seymen, Bahadır Tuna, Nesrin Başaran ve Tülin Başaran,

Ekibimizin bitmeyen taleplerini ve kılı kırk yaran düzeltmelerini büyük bir sabırla karşılayarak rozetimizin güzel tasarımını gerçekleştiren Melda Şişman,

Değerli bilgi ve tecrübelerini içtenlikle aktararak bize yol gösteren uzmanımız Tuba Emiroğlu,

Sonuç Belgesini son kez okuyarak gerekli düzeltmeleri büyük bir özenle yapan yazar arkadaşımız Nükhet Eren ve Sevgi Tartıcı,

İyi ki varsınız, teşekkür ederiz!

Acil Durumlar için Gerekli İrtibat Bilgileri

112

Acil
Ambulans Yardım

110

İtfaiye

144

Sosyal Yardım
Hattı

153

İBB Beyaz Masa,
COVİT-19, Evde Sağlık
ve Yaşlı Hizmetleri

155

Polis
Yardım

156

Jandarma

168

Kızılay Gıda
Yardımları Hattı

170

İşsizlik Maaşı
Müracaat İçin,
SGK

182

Merkezi Hekim
Randevu Sistemi

183

Aile Bakanlığı
Sosyal Destek
Hizmetleri Hattı

184

Korona Danışma
Hattı,
(COVİT-19 Şüphelileri)

185

Su
Arıza

186

Elektrik
Arıza

187

Doğalgaz
Arıza

188

Cenaze Hizmetleri
Dayanışma Derneği

Acıbadem Polis Merkezi
0216 546 99 66

Kadıköy Belediyesi Çağrı Merkezi
444 55 22

Kadıköy Belediyesi Hasta Nakil ve Evde Girişimsel Hemşirelik Hizmetleri
444 01 97

Yeldeğirmeni Sosyal Hizmet Merkezi
0216 414 31 86

Kadıköy Kaymakamlığı VEFA Destek Birimi
0532 013 43 24

Koşuyolu Muhtarlığı
0216 340 50 80

